

امام خمینی (ره): «از آقایان کاندیداها و دوستان آنان انتظار دارم که اخلاق اسلامی - انسانی را در تبلیغ برای کاندیدای خود مراعات؛ و از هر گونه انتقاد از طرف مقابل که موجب اختلاف و هتک حرمت باشد خودداری نمایند.» (صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۱۲)

رهبر معظم انقلاب مدظله العالی: در انتخابات... جناح‌های مختلف کشور، بد اخلاقی و بدگویی و اهانت و تهمت و این حرفها را مطلقاً راه ندهند. این از آن چیزهایی است که اگر پیش بیاید، دشمن از او خوشحال می‌شود (۱۳۸۶/۱۰/۱۹).

منشور اخلاق اسلامی انتخابات

دفتر امور اجتماعی و سیاسی حوزه‌های علمیه

۱۳۹۸/۱۰/۱۰

بسم الله الرحمن الرحيم

«إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا...» (نساء / ۵۸)

مقدمه

جامعیت و در آمیختگی اسلامیت و جمهوریت در نظام مقدس جمهوری اسلامی، ابتکار بزرگ مرد قرن اخیر، حضرت امام خمینی ^{قدس سره} بود که با تدبیر داهیانہ رهبر عظیم الشان انقلاب، آیه الله العظمی امام خامنه‌ای ^{مد ظله العالی}، تداومی توأم با تعالی و تکامل را تاکنون شاهد بوده‌است و به توفیق الهی آینده‌ای پرفروغ و توفیق را پیش رو دارد.

فراوانی برگزاری انتخابات با تنوع چشم گیر آن در این نظام مقدس، گویای احترام و ارزش گذاری و نقش بخشیدن حاکمیت به آراء مردم است؛ نقشی که در همه ساحت‌های کلان سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در گستره فراگیر تمامی شئون حاکمیت، تبلور مردم‌سالاری دینی است.

بنابر فرمایشات مقام معظم رهبری ^{مد ظله العالی} در بیانیه گام دوم «رعایت ارزش‌های اخلاقی و معنوی در تمامی عرصه‌ها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی بهشت می‌سازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند.» بیانیه گام دوم انقلاب

تدوین و انتشار منشورهای اخلاقی در عرصه‌های مختلف زندگی بشر، از راهکارهای مؤثر ترویج اخلاق و نهادینه سازی عمل به موازین اخلاقی است. مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه با توجه به رسالت اساسی خود در پشتیبانی از نظام، منشور ۱۵ ماده‌ای اخلاقی انتخابات را که برگرفته از فرهنگ فاخر اخلاقی اسلام عزیز می‌باشد، ارائه می‌نماید.

بنابراین بایسته است همه‌ی ما با رعایت مفاد این منشور، از سوءاستفاده دشمنان فرصت طلب پیشگیری نموده و ضمن شرکت حداکثری و دقت و ظرافت در گزینش و تبلیغ کاندیدای اصلح، انتخاباتی اخلاق‌نشان را برای درس آموزی همه جوامع بشری به ویژه مدعیان دروغین دموکراسی، در تاریخ ایران اسلامی به ثبت رسانیم. امید است مسئولان و گروه‌های دخیل در انتخابات، رهنمودهای وحیانی و حیات بخش برگرفته از آیات قرآن کریم را سرلوحه اقدامات و فعالیت‌های خود قرار دهند.

۱- دین محوری و ارزش گرایی اسلامی

در جامعه دینی ایران ما، چه اکثریت مسلمان و چه اقلیت‌های دینی به طور عمیق به دین گرایش دارند و طالب

حاکمیت خدا و تحقق آموزه‌ها و ارزش‌های الهی هستند «إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ (انعام / ۵۷)» و همگی، رعایت اخلاق دینی و تلاش برای حاکمیت معنویت را ضروری می‌شمارند. این گرایش بستری مناسب برای برگزاری انتخاب الگو و انتخاب متدین‌ترین افراد است.

۲- حضور حداکثری و انتخاب اصلح

آنچه در مرحله اول اهمیت قرار دارد، حضور حداکثری مردم در انتخابات است که نشان ثبات و مردمی بودن و اقتدار نظام اسلامی است، چرا که تمامی دول استکباری و گروهک‌های ضدانقلاب سعی در کاهش حضور مردم در انتخابات دارند و حضور هر یک از هموطنان عزیز و حضور بخشیدن به دیگران مصداق دفاع در برابر تهاجم دشمنان است که مورد عنایت خدای متعال است آنجا که فرمود: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَتْهُمْ بُيُوتًا مَرْصُوعَةً» (صف/۴).

ضمن این که دقت مردم مؤمن در انتخاب شایسته‌ترین نامزدها، نقش کلیدی در سرنوشت آینده قوانین و رویکردهای نمایندگان مجلس دارد. تأکیدات امام راحل رضوان‌الله‌تعالی‌علیه و رهبر فرزانه انقلاب مدظله‌العالی بر انتخاب شخصیت‌های دارای شاخص ارزشی: مؤمن، انقلابی، با سوابق درخشان دینی، متخصص، شجاع، رنج فقر و محرومیت چشیده، ساده‌زیست و ضد اشرافی‌گری، مدافع طبقات محروم، ضد استثمار و استکبار، معتقد به توانمندی ملت و خودکفایی داخلی، می‌تواند نقشه راه انتخاب نمایندگان صالح برای ملت عزیز ایران باشد. چنان‌که قرآن کریم معیارهای پیشنهادی یکی از دختران حضرت شعیب علیه‌السلام را برای انتخاب کارگزار صالح، همین عناصر ارزشی توانمندی بر انجام مسئولیت و امانت‌داری ارزش‌ها معرفی می‌کند. «قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ» (قصص/۲۶).

۳- حفظ کرامت انسانی و احترام به شخصیت همگان

کرامت انسانی در جای جای قرآن کریم، «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ» (اسراء/ ۷۰) و سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و آئمه اهل بیت علیهم‌السلام با همه گستره و گوناگونی آن حتی در کارزارهای سخت جلوه گر است؛ مکتبی که سخن زشت و ناسزا را نسبت به معبودهای مشرکان حرام می‌داند، اجازه نمی‌دهد کسی به یک مسلمان اهانت کند و بر چسب و القاب زشت را به او نسبت دهد، «وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بئسَ اللَّسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ» (حجرات/ ۱۱) پس بایسته است با پیروی از این رهنمودهای الهی و پیشوایان پاک و حجت‌های آسمانی، هیچ‌گاه از حدود الهی تجاوز نکرده و ضمن داشتن کیاست سیاسی و انجام وظایف انقلابی، حریم و حرمت افراد را پاس داریم.

۴- قانون‌مداری در همه مراحل انتخابات

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، میثاق ملی و شرعی ملت عزیز ایران است. تسلیم بودن در برابر قانون در همه مراحل انتخابات، اعم از تأیید صلاحیت ثبت‌نام‌کنندگان، فعالیت تبلیغات‌های تبلیغاتی، پذیرش منتخب اکثریت و

پرهیز نامزدهای غیر منتخب و هواداران آنها از مخالفت و جوسازی علیه منتخبین، نشان فرهنگ بالای اسلامی جامعه انقلابی ماست. از آنجا که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به تأیید ولی فقیه رسیده و مشروعیت دینی پیدا کرده، لازم است همه مؤمنان در برابر قانون - گرچه خلاف نظر شخص آنان باشد - تسلیم باشند. زیرا تنها راه ثبات و امنیت یک جامعه و نظام، تبعیت عمومی از قانون بوده و مقوله آزادی قانون‌گریزی اقلیت‌ها میدان را برای نقض همه قوانین توسط افراد ناراضی باز خواهد کرد و عامل فروپاشی اعتبار همه قوانین خواهد شد. قرآن کریم بر این اساس اختیار اعمال نظر شخصی مؤمنان را در برابر قوانین و تصمیمات اتخاذ شده خدا و رسولش سلب کرده است. «وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا» (احزاب / ۳۶).

۵- تبعیت کامل از دستورات رهبری

یکی از نعمت‌های بزرگ الهی به ملت ایران، تحقق و حاکمیت ولایت فقیه است. نعمتی که شیعیان و کل امت اسلامی بیش از هزار سال آرزوی آن را داشتند، چرا که اشراف فقیه جامع‌الشرایط، عامل مصونیت جامعه و نظام از انواع آسیب‌ها است. چنان که امام خمینی (ره) فرمود: «من به همه ملت، به همه قوای انتظامی، اطمینان می‌دهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت فقیه باشد، آسیبی بر این مملکت نخواهد وارد شد.»^۱ شایسته است ملت مؤمن و انقلابی در مواجهه با آراء و رویکردهای متفاوت سیاسی در جریان عظیم انتخابات، رهنمودهای ولی فقیه و رهبر فرزانه را معیار سنجش راه صحیح قرار داده و به فرمان خداوند در قرآن نسبت به تبعیت از ولی امر عمل نمایند که فرمود: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا» (نساء / ۵۹).

۶- حفظ وحدت ملی در گرو احترام متقابل

حفظ وحدت اسلامی و انسجام ملی، پرهیز از شعارهای تفرقه‌آمیز مذهبی و قومی، به رسمیت شناختن همه نامزدهای تأیید صلاحیت شده نظام، احترام به آراء طیف‌های جامعه به نامزدهای گوناگون یکی از نشانه‌های جامعه رشید است، چنان که برچسب زدن به یکدیگر موجب جنگ تبلیغاتی و تنازع رسانه‌ای و تنش‌های اجتماعی است که به قول قرآن کریم مستلزم هدر رفتن توان و عمر و سرمایه جامعه است «وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ» (انفال / ۴۶) و باید به شدت از آن پرهیز کرد. آنچه از جامعه مؤمن و انقلابی ایران انتظار می‌رود وحدت و همدلی و همکاری ستادهای تبلیغاتی نامزدهای گوناگون با یکدیگر در برگزاری انتخاباتی الگو و اسلامی است

۱ صحیفه امام، جلد ۱۰، ص ۵۸، ۲۸ شهریور ۱۳۵۸ در جمع افسران، همافران، درجه داران و پرسنل غیر نظامی پایگاه هشتم نگاه نیروی مستقر در اصفهان

که یکی از انتظارات ارواح پاک شهیدان است که برای حاکمیت ارزش‌های اسلامی و انقلابی جان خویش را تقدیم نمودند.

۷- حفظ اقتدار و اسرار نظام و پرهیز از سیاه‌نمایی

حفظ سیمای اقتدار نظام اسلامی در داخل و عرصه بین‌الملل و صیانت از اسرار درونی نظام و پرهیز از بزرگ‌نمایی کاستی‌ها که منجر به القاء ناکارآمدی نظام و یأس مردم می‌شود از ضرورت‌های مهم قابل توجه در تبلیغات انتخاباتی است؛ زیرا سیاه‌نمایی و بزرگ‌نمایی کاستی‌های نظام اسلامی یکی از ترفندهای دشمنان اسلام بوده تا قشرهای متوسط و ساده‌لوحانی که به مجرد شنیدن ناکامی‌ها بر رفاه زندگی خویش ترسیده و از مواضع اسلامی و انقلابی خویش دست بردارند. در این گونه شرایط بحرانی لازم است سخنرانان و مصلحان و نامزدها، قوت قلب به جامعه داده و اقتدار نظام اسلامی متکی به اراده ذات لایزال الهی را به مردم گوشزد نمایند؛ «وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ» (آل عمران/ ۱۵۴).

۸- حق محوری و رعایت انصاف و عدالت

خدای متعال به همه‌ی افراد با ایمان دستور می‌دهد که عدالت را در تمام امور - گرچه به ظاهر به ضرر خویش یا بستگان منجر شود- رعایت نمایند: « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ » (نساء/ ۱۳۵). اجرای صحیح و دقیق عدالت و انصاف مبتنی بر قانون انتخابات توسط مسئولان ارجمند نسبت به میدان دادن و حمایت از تبلیغات انتخاباتی نامزدهای گوناگون، همچنین پرهیز از تبعیض در حمایت‌های قانونی بر اثر حب و بغض با افراد، یک وظیفه قرآنی است؛ «وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ آٰلَا تَعْدِلُوا» (مائده/ ۸)، که می‌تواند از حاشیه‌ها و شایعه‌پراکنی‌ها کاسته و فضای عمومی و نظم و امنیت جامعه را سالم نگاه داشته و بهانه‌های واهی را از دست افراد بحران‌ساز بگیرد؛ از این رو از کارگزاران محترم انتخابات و صدا و سیما و به ویژه اصحاب رسانه‌های جمعی انتظار می‌رود تا با انجام وظایف بر مناسبات قانون و رعایت اصل بی‌طرفی که تکلیفی شرعی است، زمینه هرگونه تنش و ابهام را در کلیه مراحل انتخابات محو نمایند.

۹- روش تبلیغات اثباتی به جای سلبی و تخریب یکدیگر

نامزدهای محترم برای اثبات شایستگی و برتری خویش بهتر است بجای تنقیص رقباء به بیان توانمندی‌ها و طرح برنامه‌های برتر خویش اکتفاء کنند؛ زیرا اسلوب اثباتی تبلیغاتی در آوردگاه انتخابات، توانمندی‌ها و موفقیت‌های سابق شخص را شفاف نموده و رأی دهندگان را به انتخاب اصلح رهنمون می‌سازد.

آری در جلسات مناظره و گفتمان انتخاباتی می‌توان به بیان راه‌کارهای پیشنهادی خویش برای حل معضلات کنونی کشور و نقد منصفانه نظریات دیگران ضمن احترام به آنان پرداخت که اخلاقی‌ترین مناظره و مصداق صحیح جدال احسن است. اما باید در این عرصه با نگاه به شرافت انسانی و اخلاق اسلامی، به شدت از تخریب، توهین و بی‌انصافی پرهیز نمود. ضمن اینکه ورود به مسائل زندگی شخصی افراد و تجسس و افشاء آنها که موجب هتک حرمت مومن است حرام و باید به شدت از آن پرهیز شود؛ «وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا» (حجرات/۱۲).

۱۰- پرهیز از تهمت، دروغ و تمسخر

تهمت، دروغ، تمسخر، تحقیر و نقل قول‌های ثابت نشده از گناهان بزرگی است که عذاب‌های آخرتی و آثار نامناسب دنیایی دارد؛ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بئسَ الاسمُ الفسوقُ بعدَ الإيمانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ» (حجرات/۱۱). بر این اساس، شایسته است فعالان در عرصه تبلیغات انتخاباتی با بازخوانی دستورات اخلاقی اسلام عزیز، آخرت خود را به دنیای دیگران نفروخته و آگاه باشند که حرمت انسان مؤمن از کعبه بالاتر است؛ پس باید با بهره‌گیری از شیوه‌های مشروع و گفت‌وگوهای دوستانه و عالمانه سیاسی، از گناهان پُرزیان زبانی پرهیز نمایند و گوش جان‌شان نوای آسمانی قرآن را بشنود که «...إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا» (اسراء/۳۶).

۱۱- وفای به عهد و امانت داری

نامزدهای تأیید شده‌ی گران‌قدر با تدبیر در نطق‌های انتخاباتی خود، با در نظر داشتن وفای به عهد در وعده‌های‌شان، نسبت به اجرایی بودن وعده‌های انتخاباتی و پرهیز از وعده‌های ناممکن و خارج از اختیار یا مستلزم عدالت‌گریزی و رانت خواری عنایت لازم را بذل نموده و در صورت پیروزی در این آزمون پرمسئولیت، با تمام توان بر عهد خود با مردم مبنی بر قانونگرایی اسلامی و عدالت‌ورزی پایدار باشند که «إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا» (اسراء/۳۴).

۱۲- تبلیغات سالم و پرهیز از اسراف و سوء استفاده از امکانات دولتی

استفاده از شکردهای ناشایست تبلیغاتی غربی و صرف هزینه‌های گزاف همراه با اسراف و تبذیر برای جلب آراء مردم، شایسته نامزدهای صالح نظام اسلامی و کسانی که تصمیم دارند مسئولیت‌های این نظام را بپذیرند، نیست؛ چرا که جلب آراء مردم با استفاده از ابزار پول و پذیرایی و بنرها و عکس‌های فراوان و تبلیغات گران‌قیمت و کاروان‌های تبلیغاتی و اسراف و تبذیر، روشی شیطانی است؛ «إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ» (اسراء/۲۷). از

این جهت، نامزدهای گرامی با مدیریت مقتدرانه هواداران، از پدیده‌های مذکور پیشگیری نمایند تا پرسش‌های بی‌پاسخ نسبت به چرایی و چگونگی این رویدادهای غیراخلاقی، موجب فاصله فراوان بین مردم و آنان نگردد. علاوه بر اینکه سوء استفاده از امکانات دولتی و بیت المال و ظرفیت‌ها و نفوذ پست‌های حکومتی برای تبلیغات شخصی مشروع نبوده و به شدت باید از آن پرهیز شود.

۱۳- حفظ هشیاری در برابر سوء استفاده دشمنان انقلاب اسلامی

دشمنان قسم خورده جمهوری اسلامی ایران در سال ۸۸ به بهانه وقوع تقلب در انتخابات با بسیج جریان‌های ضد انقلاب بیرونی و درونی و با تمام قوای خود وارد صحنه شده و انتخابات را بستری برای آشوب و اغتشاش و خسارت به اماکن عمومی و دولتی تبدیل کردند و طعم شیرین پیروزی مردم با حضور حداکثری در انتخابات را در کام آنان تلخ نمودند؛ تا حدی که به فرموده‌ی مقام معظم رهبری آنان کشور را به لبه پرتگاه رساندند. فتنه ۸۸ اولین و آخرین پروژه دشمن نبود که ملت عزیز ما تجربه کرده، بلکه دشمنان امت اسلام در تمامی طول تاریخ، همیشه مترصد فرصتی بوده و هستند تا به مجرد ظهور یک بهانه و غفلت مردم از سرمایه‌ها و قدرت دفاعی خویش، حمله ویرانگری علیه امت اسلامی را رقم بزنند. «وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا» (نساء/ ۱۰۲). از این روی بر همگان لازم است از هم‌اکنون، با بصیرت لازم و بازشناسی و تفکیک توطئه‌های دشمنان از تحرکات خودی «قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي» (یوسف/ ۱۰۸) در صحنه انتخابات حاضر شده و دشمنان اسلام و انقلاب را با هوشیاری تمام مایوس نمایند.

۱۴- شیرینی الفت پس از انتخابات

متأسفانه گه‌گاه برگزاری هر یک از انتخابات، مولد اختلافات بوده و جامعه عزیز ما تا مدتی پس از هر انتخابات رنج اختلاف محصول رفتارهای غیراخلاقی انتخابات را باید تحمل می‌کرد. اکنون شایسته است جامعه رشید ایران با تمسک به ریسمان الهی و تعظیم در برابر اخلاق اسلامی و رعایت فضائل رفتاری پس از انجام انتخابات طعم شیرینی میوه الفت را بچشند؛ «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» (آل عمران/ ۱۰۳).

۱۵- انتخابات، آزمون الهی

در پایان باید اذعان داشت که رأی‌دهندگان، نامزدها و همه عوامل دست‌اندرکار انتخابات، این آزمون بزرگ را در محضر الهی برگزار می‌نمایند و هر یک از آنان باید پاسخ قانع‌کننده‌ای برای کارهای خود، در دادگاه عدل الهی داشته باشند. پس بایسته است تا با نگاه به عهد الهی خود با امام راحل، مقام معظم رهبری و شهیدان انقلاب اسلامی، انتخاباتی بصیرت‌مدار و اخلاق‌نشان را در تاریخ سیاسی جهان به ثبت رسانیم **إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛** «... إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ» (لقمان/۱۶).